

RECENZE

František ŠTAMBERA (ed.), *Jen Života více! Válečný deník volyňské Češky Dobromily Šebestové*. Národní muzeum, Praha 2017, 190 s., ISBN 978-80-7036-539-7.

Pavla Plachá

Vzpomínky účastníků druhého odboje zažívají po roce 1989 svoji konjunkturu, která u nás trvá v podstatě dosud. Stále je možné najít „zapomenuté“ příběhy, unikátní svědectví nebo netradiční a objevné zpracování událostí, o nichž jsme si mysleli, že je známe již do nejmenších podrobností. Význam jejich zpřístupnění široké čtenářské veřejnosti přitom roste úměrně s tím, jak jejich přímí účastníci odcházejí.

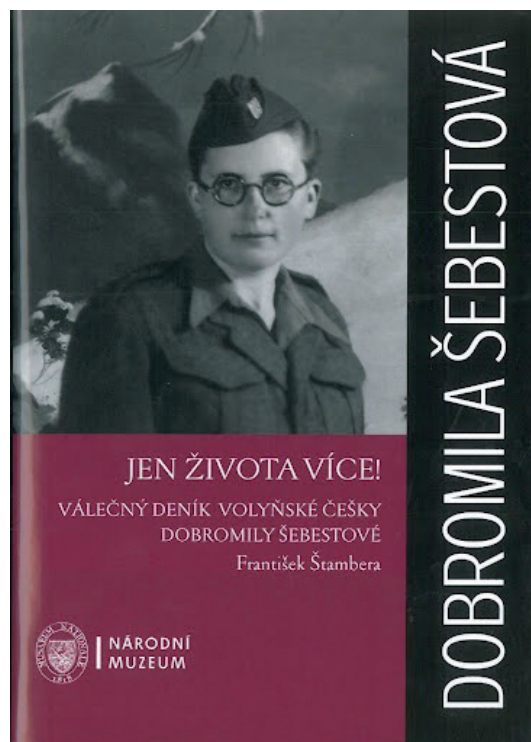
Edice válečného deníku Dobromily Šebestové je bezpochyby cenným publikačním počinem. Až do 2. světové války byla (na rozdíl od řady jiných zemí) služba v československé armádě výhradně mužskou záležitostí a zdálo se, že tomu tak zůstane i v průběhu válečných operací. „Tabu“ se podařilo prolomit až v roce 1942 v Sovětském svazu – jediné přihláška do armády totiž mohla československé občany, včetně žen, vysvobodit z pekla sovětských koncentračních táborů nebo ochránit před nejistou budoucností v sovětském vnitrozemí. Již v prvních bojích u Sokolova v březnu 1943 ženy dokázaly, že se vyrovnají mužům. Zastávaly funkce především zdravotnic a spojaček, později některé prošly i kurzy ostřelovačů a byly zasazeny v první linii.

Na jaře 1944 Rudá armáda osvobodila Volyň, kde žila početná česká menšina. Západní Volyň byla před válkou součástí Polska a v roce 1939 ji anektoval Sovětským svaz se všemi negativními důsledky z toho vyplývajícími (politická perzekuce, kolektivizace a deportace). Po nacistické okupaci se stala dějištěm etnických čistek, které zasáhly i zde žijící Čechy. Po osvobození bylo zřejmé, že se celý region vrátí zpět do SSSR. Za této situace se volyňští Češi masově hlásili do řad československé zahraniční armády. Přicházely celé rodiny, včetně stovek žen a dívek. Jednou z nich byla i Dobromila Šebestová-Poloková (1921–2003) z převážně české obce Boratín.

Deník si začala vést po napadení Sovětského svazu Německem v červnu 1941. Krátce po okupaci nastoupila do práce jako zdravotnice v nemocnici v Lucku. Na přelomu března a dubna 1944 se přihlásila do československé

armády, kam už předtím odešel její bratr a nedlouho po ní i její otec. Jako zdravotnice pak prodělala tažení československých jednotek při bojích na Dukle a osvobozování Slovenska a východní Moravy.

Její deníkové zápisky nejsou striktně každodenní (a některé části chybí), mají však vysokou vypovídací hodnotu. Nejde totiž jen o prosté konstatování sledu událostí, autorka se v nich nad nimi zamýšlí a deníku se svěřuje se svými pocity a názory. Můžeme tak nahlédnout do myšlenkového světa citově založené mladé ženy, která bez ohledu na dobu a prostředí, v němž žila, kladla vysoké morální nároky na své okolí, a především sama na sebe. Uchovávala si v sobě

hlubokou zbožnost, která jí pomáhala překonat válečné hrůzy, jichž byla svědkem.

Zápisy jsou psány poetickou češtinou volyňských vystěhovalců, promíchanou všemi okolními jazyky. Vyvíjejí se a „rostou“ společně s jejich autorkou. Postupem doby získávají stylistickou obratnost a zvyšuje se i jejich výpovědní hodnota. Přesto, nebo spíš právě proto, nejde o jednoduché čtení a někdy je trochu obtížnější pochopit obsah. Je proto třeba ocenit pečlivou ediční práci, která dnes obecně bohužel není samozřejmostí.

Editor opatřil práci rozsáhlou úvodní studií věnovanou problematice volyňských Čechů, obsah deníku ve zhuštěné formě převyprávěl a uvedl chronologicky do patřičného kontextu, vysvětlil osobní vazby jednotlivých postav a záznamy podrobně rozebral i po jazykové stránce. Samotný text pak opatřil průběžným poznámkovým aparátem, jmenovým rejstříkem a českým i anglickým resumé. Nechybí ani bohatá obrazová příloha.

Všechno to tvoří knihu dokonale funkční a čtenářsky přívětivou. Ediční práce tak na sto procent plní svůj účel. Navíc bych uvítala možná jen mapu, alespoň Volyně, případně i dalších míst, kterými Dobromila prošla. Ne každý

například ví, kde leží její rodný Boratín a jak daleko je z něj do Lucku. Na několika místech se vloudily překlepy, především v datech (s. 13 – čs.-sovětská dohoda byla uzavřena 8. května 1944, ne 1945, s. 19 – město, v němž se formovala 2. československá paradesantní brigáda je Jefremov, ne Jefremovka, na stejné straně – po válce nedělala sovětským úřadům vrásky Armie Krajowa, rozpuštěná 19. ledna 1945, ale její nástupkyně Wolność i Niezawisłość, s. 33 – nedochovaly se deníkové záznamy do konce roku 1943, ne 1944, s. 39 – Dobromilin otec byl prezentován v armádě 2. května 1944, ne 1945, s. 43 – kóta 534 byla dobyta 30. září, ne října). Lze také polemizovat s tvrzením, že východní armáda byla téměř ryze českým prostředím (s. 48). Naopak, až do příchodu volyňských Čechů v ní tvořili většinu Slováci a dobrovolníci z Podkarpatské Rusi.

To jsou však jen drobnosti. Celkově je deník Dobromily Šebestové cenným přínosem k dějinám československého zahraničního odboje za 2. světové války a účasti českých žen v něm. Právě tato ženská perspektiva odboje je tím, co dělá vzpomínky Dobromily Šebestové skutečně mimořádnými. Velkou roli v tom pak hraje nebývale pečlivé a fundované ediční zpracování jejich zápisků.